

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÎRE

PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**unor dispoziții ale Legii nr.1234-XIV din 22.09.2000 cu privire la
procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova**

(Sesizarea 1a/2012)

CHIȘINĂU

24 mai 2012

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuînd în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *Președinte*,
DI Victor PUȘCAȘ, *judcător-raportor*,
DI Petru RAILEAN,
Dna Elena SAFALERU,
Dna Valeria ȘTERBET, *judcători*,

cu participarea dnei Dina Musteață, *grefier*,

Avînd în vedere sesizarea depusă și înregistrată la 27 ianuarie 2012,
Examinînd sesizarea menționată în ședința plenară publică,
Avînd în vedere actele și lucrările dosarului,

Pronunță următoarea hotărîre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea deputatului în Parlament Mihai Godea pentru controlul constituționalității unor prevederi ale Legii nr.1234-XIV din 22.09.2000 „Cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova”, depusă la Curtea Constituțională la 27 ianuarie 2012, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit.a) din Constituție, 25 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul jurisdicției constituționale, și acceptată spre examinare în fond prin decizia din 6 februarie 2012.

2. Autorul sesizării a pretins, în special, că prevederile art.5 alin.(6), art.6 alin.(2), (3) și (4), art.9 alin.(1) și (7) și art.10 alin.(3) din Legea nr.1234 sunt contrare prevederilor statuate de art.1 alin.(3), art.2 alin. (2), art.7, art.15, art.68 alin.(1), art.72, art.78, art.135 alin.(1) lit.b) și art.140 din Constituția Republicii Moldova.

3. În procesul examinării sesizării Curtea Constituțională a dispus de opiniile Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Ministerului Justiției, Catedrei de Drept Constituțional și Drept Administrativ a Universității de Stat din Moldova.

4. La ședința plenară publică a Curții a participat autorul sesizării, dl Mihai Godea, deputat în Parlament. Parlamentul a fost reprezentat de dl Victor Morgoci, șef-adjunct al Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de dl Vladimir Grosu, viceministru al justiției.

5. În ședința plenară publică din 17 mai 2012 autorul sesizării a solicitat sistarea procesului pentru controlul constituționalității prevederilor art.9

alin.(1) din Legea nr.1234, retrăgîndu-și alegațiile de neconstituționalitate a acestora.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

6. Prevederile relevante ale Constituției (M.O. nr. 1/1, 1994) sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...] (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

Articolul 2 Suveranitatea și puterea de stat

„[...] (2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.”

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 15 Universalitatea

„Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.”

Articolul 68 Mandatul reprezentativ

„(1) În exercitarea mandatului, deputații sînt în serviciul poporului. [...]”

Articolul 72 Categoriile de legi

- „(1) Parlamentul adoptă legi constituționale, legi organice și legi ordinare.
- (2) Legile constituționale sînt cele de revizuire a Constituției.
- (3) Prin lege organică se reglementează:
  - a) sistemul electoral;

- b) organizarea și desfășurarea referendumului;
- c) organizarea și funcționarea Parlamentului;
- d) organizarea și funcționarea Guvernului;
- e) organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a Consiliului Superior al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a contenciosului administrativ;
- f) organizarea administrației locale, a teritoriului, precum și regimul general privind autonomia locală;
- g) organizarea și funcționarea partidelor politice;
- h) modul de stabilire a zonei economice exclusive;
- i) regimul juridic general al proprietății și al moștenirii;
- j) regimul general privind raporturile de muncă, sindicatele și protecția socială;
- k) organizarea generală a învățământului;
- l) regimul general al cultelor religioase;
- m) regimul stării de urgență, de asediu și de război;
- n) infrafracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora;
- o) acordarea amnistiei și grațierii;
- p) celelalte domenii pentru care, în Constituție, se prevede adoptarea de legi organice;
- r) alte domenii pentru care Parlamentul consideră necesară adoptarea de legi organice.”

Articolul 78 Alegerea Președintelui

- „(1) Președintele Republicii Moldova este ales de Parlament prin vot secret.
- (2) Poate fi ales Președinte al Republicii Moldova cetățeanul cu drept de vot care are 40 de ani împliniți, a locuit sau locuiește permanent pe teritoriul Republicii Moldova nu mai puțin de 10 ani și posedă limba de stat.
- (3) Este ales candidatul care a obținut votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși. Dacă nici un candidat nu a întrunit numărul necesar de voturi, se organizează al doilea tur de scrutin între primii doi candidați stabiliți în ordinea numărului descrescător de voturi obținute în primul tur.
- (4) Dacă și în turul al doilea nici un candidat nu va întruni numărul necesar de voturi, se organizează alegeri repetate.
- (5) Dacă și după alegerile repetate Președintele Republicii Moldova nu va fi ales, Președintele în exercițiu dizolvă Parlamentul și stabilește data alegerilor în noul Parlament.
- (6) Procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova este stabilită prin lege organică.”

Articolul 85 Dizolvarea Parlamentului

- „(1) În cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate să dizolve Parlamentul.
- (2) Parlamentul poate fi dizolvat dacă nu a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului în termen de 45 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de învenstătură.

- (3) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată.
(4) Parlamentul nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova, cu excepția cazului prevăzut la articolul 78 alineatul (5), și nici în timpul stării de urgență, de asediu sau de război.”

Articolul 90 Vacanța funcției

“[...] (4) În termen de 2 luni de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova, se vor organiza, în conformitate cu legea, alegeri pentru un nou Președinte.”

Articolul 135 Atribuțiile

- „(1) Curtea Constituțională: [...]”
b) interpretează Constituția; [...]”

Articolul 140 Hotărârile Curții Constituționale

- „(1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale.
(2) Hotărârile Curții Constituționale sînt definitive și nu pot fi atacate.”

7. Prevederile relevante ale Legii nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova (M.O. nr.139-140/996, 2000) sunt următoarele:

Articolul 5

Propunerea candidaturilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova

- „(1) Candidatura pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova poate fi propusă, începînd cu ziua fixării datei alegerilor, de către:
a) persoana care își înaintează propria candidatură susținută de cel puțin 15 deputați;
b) un grup de cel puțin 15 deputați.
(2) Propunerea candidaturii pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, semnată de toți deputații care o susțin, va fi prezentată comisiei speciale cel tîrziu cu 3 zile înainte de ziua alegerilor și va fi însoțită de:
a) consimțămîntul scris al candidatului și certificatul lui de sănătate, eliberat de instituția medicală abilitată;

- b) declarația despre toate veniturile candidatului din anul precedent și din anul alegerilor;
  - c) datele biografice ale candidatului (curriculum vitae).
- (3) Deputații care au semnat propunerea candidaturii pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova nu sînt în drept să mai semneze și o alta, sub sancțiunea nulității oricărei semnături ulterioare.
- (4) Nu se admite retragerea semnăturii din propunerea candidaturii pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova.
- (5) Candidatul la funcția de Președinte al Republicii Moldova poate să-și retragă candidatura în orice moment pînă la declararea începutului votării.
- (6) În cazul în care comisia specială nu a înregistrat în termenele stabilite nici un candidat la funcția de Președinte al Republicii Moldova, se consideră că alegerile nu pot avea loc, iar hotărîrea Parlamentului cu privire la data alegerilor respective se abrogă. La propunerea fracțiunilor parlamentare, Parlamentul va stabili, în cel mult 30 de zile, o nouă dată a alegerilor ordinare a Președintelui Republicii Moldova.”**

Articolul 6 Alegerile ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova

- „(1) Alegerile ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se desfășoară în ședință publică specială a Parlamentului la data stabilită în condițiile art.2.
- (2) Ședința publică specială a Parlamentului pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova, precum și alegerile prezidențiale propriu-zise se consideră valide dacă la ele au participat cel puțin trei cincimi din numărul deputaților aleși (61 de deputați).**
- (3) În sensul prezentei legi, prin alegeri prezidențiale propriu-zise se înțelege înregistrarea prezenței deputaților la ședința publică specială, primirea buletinului de vot, votarea în modul stabilit de comisia specială.
- (4) Dacă la alegerea Președintelui Republicii Moldova au participat mai puțin de trei cincimi din numărul deputaților aleși, se consideră că alegerile nu au avut loc, iar Parlamentul va stabili, în cel mult 30 de zile, o nouă dată a alegerilor.”

Articolul 9 Prevederi speciale privind alegerile ordinare

- „**(1) La alegerile ordinare pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova pot participa unul sau mai mulți candidați.**
- (2) Este ales candidatul care a obținut votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși.
- (3) Dacă la turul întâi de scrutin au participat mai mult de doi candidați și în urma votării nici unul dintre ei nu a acumulat votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși, se organizează, în termen de cel mult 10 zile, un al doilea tur de scrutin între primii doi candidați stabiliți în ordinea descrescătoare a numărului de voturi obținute în turul întâi.

- (4) Dacă la turul întâi au participat unul sau doi candidați și nici unul nu a acumulat votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși, se organizează alegeri repetate.
- (5) Dacă în turul al doilea nici un candidat nu a acumulat votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși, se organizează alegeri repetate.
- (6) În cazul parității de voturi după turul întâi de scrutin, comisia specială stabilește prin tragere la sorți candidații care vor participa la turul al doilea.
- (7) În cazul apariției unor circumstanțe obiective, cum sînt decesul, boala, imposibilitatea obiectivă de a participa la ședința publică specială a oricăruia dintre candidați sau dintre deputați, dacă desfășurarea alegerilor devine imposibilă în absența acestora, **precum și în cazul altor impedimente ce fac imposibilă desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova**, Parlamentul, la propunerea comisiei speciale, poate amîna ședința publică specială, stabilind o nouă dată pentru desfășurarea acesteia.
- (8) Dacă nici în cadrul noii ședințe publice speciale a Parlamentului alegerile nu au loc, se organizează alegeri repetate.”

Articolul 10

Alegerile repetate

- „(1) Alegerile repetate au loc în cel mult 30 de zile de la ultimele alegeri ordinare în care nu a fost ales Președintele Republicii Moldova, în condițiile prezentei legi.
- (2) Dacă și după alegerile repetate Președintele Republicii Moldova nu este ales, Președintele în exercițiu dizolvă Parlamentul și stabilește data pentru desfășurarea alegerilor în noul Parlament.
- (3) În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată. **Următoarea dizolvare a Parlamentului va avea loc într-un termen rezonabil, după expirarea unui an de la data ultimei dizolvări.**”

ÎN DREPT

8. Ca urmare a revizuirii art.78 din Constituție, operate prin Legea nr.1115 din 05.07.2000 „Cu privire la modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova”, în corespundere cu dreptul său discreționar, consfințit de alin.(6) art.78 din Constituție, la 22 septembrie 2000 Parlamentul a adoptat Legea nr.1234-XIV „Cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova”. În legătură cu multiplele divergențe apărute pe parcurs, Legea nr.1234 din 22 septembrie 2000 a fost modificată prin șase legi.

9. În opinia autorului sesizării, dispozițiile art.5 alin.(6), art.6 alin.(2), (3) și (4), art.9 alin.(7) și art.10 alin.(3) din Legea nr.1234 oferă Parlamentului posibilitatea de a se eschiva de la obligația constituțională de a alege Președintele, prin care fapt aduc atingere normelor și principiilor constituționale, în special celor aplicabile procedurii de alegere a Președintelui, cuprinse în art.1 alin.(3), art.2 alin. (2), art.7, art.15, art.68

alin.(1), art.72, art.78, art.135 alin.(1) lit.b) și art.140 din Constituția Republicii Moldova.

10. Curtea reține că prerogativa cu care a fost învestită prin articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia.

11. Curtea Constituțională deduce că obiectul sesizării îl constituie unele prevederi ale Legii nr.1234-XIV din 22.09.2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova. Aceste prevederi vor fi examinate de Curtea Constituțională prin prisma dispozițiilor constituționale cuprinse în art.1 alin.(3), art.2 alin (2), art.15, art.23, art.68 alin.(1), art.72, art.78 și art.135 alin.(1) lit.b) din Constituția Republicii Moldova.

12. Având în vedere că autorul sesizării și-a retras obiecțiile de neconstituționalitate cu privire la art.9 alin.(1) din Legea nr.1234, Curtea Constituțională sistează procesul pentru controlul constituționalității în această parte.

13. Articolul 140 din Constituție, invocat de către autorul sesizării, Curtea îl consideră irelevant pentru prezenta cauză, cu atât mai mult, cu cât în sesizare nu se aduc argumente concrete în acest sens.

14. La prevederile constituționale invocate nejustificat în sesizare Curtea raportează și principiul supremației Constituției, garantat de art.7 din Constituție, care reprezintă chintesența oricăror proceduri de control al constituționalității și nu are o semnificație autonomă.

**PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLELOR 1 alin.(3), 2 alin. (2), 72,
78, 135 alin.(1) lit.b) COMBinate CU ARTICOLELE 15 ȘI 68
alin.(1) DIN CONSTITUȚIE**

15. În opinia autorului sesizării, prevederile legale pretinse a fi neconstituționale pentru că nu conțin termeni preciși privind inițierea procedurii de alegere a Președintelui nu corespund principiilor statului de drept, consfințite în art. 1 alin.(3) din Constituție:

„[...] (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

16. Potrivit autorului sesizării, normele contestate nu corespund restricției impuse de art.2 alin.(2) din Constituție privind inadmisibilitatea uzurpării puterii de stat de către autoritatea publică, unicul purtător al suveranității naționale fiind poporul:

„[...] (2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.”

17. În sesizare se invocă necorespunderea prevederilor legale contestate și cu rigorile mandatului reprezentativ deținut de deputat, care trebuie să fie în serviciul poporului, având obligația de a respecta procedurile constituționale prin prisma art.68 alin.(1) din Constituție:

„În exercitarea mandatului, deputații sînt în serviciul poporului.”

18. Art.72 din Constituție, care stipulează categoriile de legi și domeniile de reglementare ale acestora, a fost invocat în sesizare pentru a ilustra caracterul abuziv al prevederilor contestate, autorul considerînd că ele fac obiectul unei legi constituționale.

19. Articolul 78 din Constituție a fost citat de către autorul sesizării integral, pentru a demonstra că Legea nr.1234 depășește limitele constituționale stipulate de acest articol.

20. Considerînd că Parlamentul și-a depășit competențele, autorul sesizării a invocat de asemenea atribuția exclusivă a Curții Constituționale de a interpreta oficial Constituția, statuată de art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție.

21. Autorul sesizării consideră că deputații în Parlament au obligația de a alege Președintele, în caz contrar pot fi sancționați constituțional. În acest sens el a invocat art.15 din Constituție, potrivit căruia:

„Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.”

A. Argumentele autorului sesizării

22. În viziunea autorului sesizării, art.5 alin.(6) din Legea nr.1234-XIV din 22.09.2000 permite să nu fie înregistrat nici un candidat la funcția de Președinte al Republicii Moldova și, drept consecință, să nu fie executate dispozițiile constituționale, în pofida faptului că alegerea Președintelui constituie o prerogativă și o obligație a Parlamentului. Această situație contrazice art.2 alin.(2), art.68 alin.(1) și art.78 alin. (1) din Constituție.

23. El subliniază că, potrivit art.15 din Constituție, cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea. Deputații în Parlament sunt și ei cetățeni, avînd obligația constituțională de a alege Președintele Republicii Moldova, iar neexecutarea acestei obligații trebuie

să atragă răspunderea constituțională – lipsirea de mandat prin dizolvarea Parlamentului.

24. În același timp, autorul sesizării consideră că, potrivit art.78 alin.(3) și alin.(4) din Constituție și jurisprudenței Curții Constituționale, alegerile pentru funcția de Președinte pot fi ordinare (cu unul sau două tururi) și repetate (de asemenea, cu unul sau două tururi). Constituția nu prevede alte posibilități, deci, textul constituțional nu poate fi interpretat de către Parlament în mod extensiv. Contrar acestui fapt, prin art.6 alineatele (2), (3) și (4) din Legea nr.1234 Parlamentul a extins neîntemeiat aceste prevederi constituționale, incluzând noțiuni noi, care nu sînt prevăzute de Constituție: alegeri prezidențiale „propriu-zise”, alegeri „valide”, alegeri care „nu au avut loc”, „o nouă dată” a alegerilor. Astfel, în opinia autorului sesizării, Parlamentul a eludat norma constituțională imperativă de la art.78 alin.(5), care prevede dizolvarea Parlamentului în cazul dacă și după alegerile repetate Președintele Republicii Moldova nu este ales.

25. Autorul sesizării menționează că art.9 alin.(7) din Legea nr.1234-XIV din 22.09.2000 prevede, pe lângă circumstanțele obiective (decesul, boala, imposibilitatea obiectivă a oricărui dintre candidați sau dintre deputați de a participa la ședința publică specială), și alte cazuri, nespecificate expres de Constituție și jurisprudența Curții, în care Parlamentul poate amîna ședința publică specială, stabilind o nouă dată pentru desfășurarea acesteia. În acest context, autorul sesizării subliniază că aprecierea caracterului obiectiv al circumstanțelor care ar face posibilă amînarea ședinței este lăsată totalmente la discreția celor care creează aceste circumstanțe și, astfel, norma constituțională, implicit, obligația de a alege Președintele, poate fi încălcată ori de cîte ori deputații vor dori acest lucru, acțiuni ce contravin prevederilor art.68 alin.(1) și art.78 alin.(3), (4), (5) și (6) din Constituție.

26. Autorul sesizării consideră că prin reglementările respective Parlamentul a depășit prevederile art.78 alin.(6) al Constituției, care acordă Parlamentului dreptul să stabilească prin lege organică doar procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova, dar nu și posibilitatea amînării alegerilor pentru circumstanțe neclare.

27. În final, autorul sesizării observă că noțiunea „termen rezonabil” din art.10 alin.(3) din Legea nr.1234-XIV nu este definită de cadrul constituțional și nu este adecvată pentru reglementări cu caracter procedural și electoral. De asemenea, norma menționată încalcă unul din principiile fundamentale ale statului de drept - previzibilitatea normelor juridice și prevalarea normelor constituționale asupra normelor incluse în legi organice, acțiuni contrare dispozițiilor constituționale ale art.1 alin.(3).

B. Argumentele autorităților

28. În punctul său de vedere Președintele Republicii Moldova a remarcat că prevederile contestate nu contravin dispozițiilor constituționale. Legislatorul este în drept să dezvolte prin lege organică procedura și etapele de desfășurare a alegerilor repetate, modalitatea de desemnare a candidaților, reluarea alegerilor repetate. În circumstanțe obiective ședința publică specială poate fi amânată, stabilindu-se o nouă dată pentru a fi desfășurată.

29. În opinia Președintelui Parlamentului, dispozițiile contestate ale Legii cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova nu aduc atingere normelor constituționale invocate în sesizare, deoarece Parlamentul, după investitura sa, are obligația de a forma organele statale pentru a asigura realizarea separației puterilor. Parlamentul are dreptul de a amâna ședința specială, cu stabilirea unei noi date, și în cazul altor impedimente, afară de circumstanțele obiective menționate la art.9 alin.(7) din lege. Legea Supremă nu stipulează toate cazurile posibile de reglementare, utilizând termenul „alt”. Referitor la art.10 alin.(3), potrivit căruia în cursul unui an Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată, iar următoarea dizolvare a Parlamentului va avea loc într-un termen rezonabil, el a remarcat că acest termen este lăsat la discreția Parlamentului, care a și luat decizia respectivă în baza normei contestate.

30. În punctul său de vedere Guvernul a menționat că obiecțiile de neconstituționalitate sunt neîntemeiate, fiind invocate prevederi constituționale irelevante pentru cauza examinată. Dizolvarea Parlamentului are loc în conformitate cu prevederile exprese ale Constituției, norma respectivă constituind o expresie a principiului statuat în art.6 din Constituție. Argumentele autorului sesizării privind neconstituționalitatea art.6 alin.(2)–(4) sunt nejustificate, deoarece acest articol nu depășește limitele prevederilor art.78 alin.(3) din Constituție, potrivit căruia este considerat ales candidatul care a obținut votul a trei cincimi din numărul deputaților aleși. Guvernul a remarcat de asemenea că stabilirea termenului rezonabil ține în exclusivitate de competența Parlamentului, de aceea acesta a utilizat în lege noțiunea respectivă.

C. Aprecierea Curții

1. Principii generale

31. Curtea reține că statul de drept, la care face alegație autorul sesizării, presupune că orînduirea socială și de stat se bazează pe normele și principiile fundamentale ale dreptului. O trăsătură esențială a statului de

drept este subordonarea rigidă a tuturor, inclusiv a instituțiilor statale, normelor clare, previzibile și prestabilite ale dreptului.

32. În acest sens, referindu-se la statul de drept, în Hotărîrea nr.2 din 19.01.1998 Curtea Constituțională a consemnat că: „[...] una din caracteristicile constituționale ale statului de drept o constituie obligațiunea statului, a autorităților lui publice, a instituțiilor, a persoanelor oficiale de a activa în limitele atribuțiilor lor, stabilite de Constituție și legi.”

33. Rigorile enunțate pot fi realizate într-un stat de drept numai prin structurarea ierarhică și subordonarea rigidă a tuturor instituțiilor juridice și statale, prin instaurarea unei democrații autentice și protecția tuturor valorilor umane. În acest sens, Constituția Republicii Moldova consfințește în art.1 alin.(3) că într-un stat de drept, democratic demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

34. Printre instituțiile supreme ale puterii de stat se numără Președintele Republicii Moldova, care, conform art.77 din Constituție, este șeful statului, reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării.

35. Normele articolului 78 din Constituție, supuse revizuirii prin Legea nr.1115 din 5 iulie 2000, pun în sarcina Parlamentului, organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova, alegerea Președintelui Republicii Moldova și trasează liniile directorii procedurale.

36. În conformitate cu principiile ce guvernează statul de drept și prevederile art.78 alin.(6) din Constituție, Parlamentul urma să reglementeze prin lege organică procedurile aplicabile alegerii Președintelui Republicii Moldova, fără însă să depășească cadrul stabilit de articolul 78 alineatele (1) - (5) din Constituție. Drept consecință, la 22 septembrie 2000 Parlamentul a adoptat Legea nr.1234, prin care a reglementat procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova și regulile de comportament al deputaților în cadrul desfășurării acesteia.

37. Curtea Constituțională face o remarcă în acest context că prevederile ce descriu procedura de alegere a Președintelui țării de către Parlament a servit drept obiect al multiplelor disensiuni și controverse între grupurile politice parlamentare, generînd litigii constituționale și sesizări cu privire la dispozițiile art.78 din Constituție, Curtea supunîndu-le interpretării cazuale sau oficiale sub diferite aspecte în hotărîrile nr.39 din 04.12.2000, nr.43 din 14.12.2000, nr.45 din 18.12.2000, nr.5 din 16.03.2010, nr.17 din 20.09.2011, precum și în avizele nr.4 din 26.12.2000, nr.2 din 12.06.2009, nr.4 din 17.09.2009, nr.1 din 29.04.2010, nr.2 din 04.05.2010, nr.3 din 06.07.2010 ș. a.

38. Multiplele sesizări pentru interpretarea cazuală și oficială a art.78 din Constituție Curtea Constituțională le apreciază ca o tendință firească a parlamentarilor de a perfecționa legislația în domeniu și ca o reacție logică la aplicarea acestor norme constituționale în creația legislativă. Tendința în cauză se înscrie cu certitudine în dezideratele asigurării supremației Constituției și dominației legii.

39. La examinarea prezentei cauze Curtea Constituțională se va baza pe conceptul, conform căruia orice act normativ inferior, în esență, reprezintă o „prolongație” a actului superior, fără a depăși limitele acestuia. Astfel, Curtea Constituțională constată că legile organice adoptate de Parlament, ca acte direct subordonate Constituției, au menirea de a dezvolta prevederile și principiile constituționale, respectând cu strictețe rigorile Constituției. Și numai în cazul necorespunderii cu Constituția a reglementărilor legislative adoptate în cadrul acestor proceduri se recurge la controlul constituționalității. În această ordine de idei, reglementările cuprinse în Legea nr.1234 expun detaliat viziunea Parlamentului asupra procedurilor electorale instituite de normele constituționale, operație legislativă ce reprezintă chintesența legii organice.

40. Curtea Constituțională constată că prevederile legii organice dezvoltă normele Constituției. Dezvoltarea normelor constituționale însă nu trebuie confundată cu interpretarea oficială a Constituției, prevăzută ca o atribuție exclusivă a Curții Constituționale de art.135 alin.(1) lit.(b) din Constituție, care se efectuează în situațiile când este necesară elucidarea sensului exact al prevederilor Constituției aplicativ la situațiile juridice concrete, nereglementate de legea organică.

41. Curtea reține că, în sensul expus, jurisprudența sa este constantă. Astfel, în Decizia din 04.12.2006 asupra sesizării pentru interpretarea art.99 din Constituția Republicii Moldova Curtea a subliniat:

„În mai multe decizii ale sale Curtea Constituțională a relevat că scopul oricărei interpretări a normelor constituționale este de a asigura unitatea și înțelegerea corectă a conținutului și sensului lor autentic. Interpretarea oficială este imperativă în cazurile în care incertitudinea normelor constituționale este determinată de o situație concretă și această incertitudine nu poate fi soluționată printr-o altă procedură juridicțională. Necesitatea interpretării trebuie să fie confirmată prin esența problemei de drept rezultată din caracterul neuniform al dispozițiilor constituționale.”

42. Legea nr.1234, adoptată în conformitate cu alin.(6) art.78 din Constituție, este o lege organică, prin care Parlamentul a fost în drept să dezvolte prevederile art.78 din Constituție, în limitele acesteia. Astfel, Curtea respinge orice alegație cu privire la necorespunderea normelor contestate din Legea nr.1234 cu art.135 alin.(1) lit.(b) din Constituție.

43. În baza acestor deducții, Curtea conchide că normele contestate din Legea nr.1234 sunt conforme și cu prevederile alineatelor (1) - (3) ale art.72 din Constituție, invocate de autor. Prevederile art.72 alin.(3) din Constituție stipulează domeniile ce fac obiectul de reglementare al legii organice. Pe lângă domeniile expuse la lit.a) - o), art.72 din Constituție oferă Parlamentului dreptul de a adopta legi organice în „p) celelalte domenii pentru care, în Constituție, se prevede adoptarea de legi organice” și în „r) alte domenii pentru care Parlamentul consideră necesară adoptarea de legi organice”. Astfel, domeniul legii organice este atât cel stipulat expres de normele constituționale, cât și cel pe care a decis Parlamentul să-l reglementeze.

44. În temeiul celor expuse, Curtea Constituțională va analiza prevederile contestate din Legea nr.1234 sub aspectul respectării limitelor impuse de art.78 și de alte norme ale Legii Supreme, în contextul principiilor generale, enunțate în prezentul capitol, subliniind că anume în acest sens autorul sesizării a înaintat obiecții de neconstituționalitate.

2. Respectarea limitelor impuse de art.78 și de alte norme ale Legii Supreme invocate în sesizare

a) consecințele lipsei de candidați la funcția de Președinte

45. Autorul sesizării a contestat constituționalitatea prevederilor art.5 alin.(6) din Legea nr.1234, care reglementează consecințele lipsei de candidați la funcția de Președinte al Republicii Moldova:

„În cazul în care comisia specială nu a înregistrat în termenele stabilite nici un candidat la funcția de Președinte al Republicii Moldova, se consideră că alegerile nu pot avea loc, iar hotărîrea Parlamentului cu privire la data alegerilor respective se abrogă. La propunerea fracțiunilor parlamentare, Parlamentul va stabili, în cel mult 30 de zile, o nouă dată a alegerilor ordinare a Președintelui Republicii Moldova.”

46. Prevederile art.5 alin.(6) din Legea nr.1234, în linii mari, prevăd amânarea alegerilor prezidențiale cu 30 de zile în cazul când nici un candidat nu s-a înregistrat în cursa electorală.

47. În opinia Curții, factorii care cauzează lipsa de candidați constituie: 1) neexprimarea voinței de a candida de către cetățenii care întrunesc condițiile de eligibilitate, prevăzute de alin.(2) art.78 din Constituție și de art.3 din Legea nr.1234, și 2) nesușinerea persoanei care și-a manifestat această voință de către cel puțin 15 deputați, condiție prevăzută de alin.(1) art.5 din Legea nr.1234.

48. Curtea este de acord cu autorul sesizării că deputații au obligația constituțională de a alege Președintele țării, însă consideră disproporționată ideea dizolvării Parlamentului în cazul în care deputații nu au înaintat sau nu au susținut nici o persoană ce și-a exprimat voința de a candida. În cazurile, când în mod repetat nici unul din candidații la funcția de Președinte nu obține sprijinul a cel puțin 15 deputați, Parlamentul, uzînd de dreptul său discreționar, ar putea micșora numărul necesar de susținători.

49. Curtea reține că termenul de 30 de zile, instituit prin lege pentru fixarea pentru o nouă dată a alegerilor ordinare la funcția de Președinte al Republicii Moldova, se înscrie în termenul general de două luni, prevăzut de alin.(4) art.90 din Constituție pentru alegerea Președintelui.

50. Concluziile enunțate permit Curții Constituționale să constate că amînarea termenului de alegere a Președintelui cu 30 de zile nu vine în contradicție cu obligația parlamentarilor de a alege Președintele, ce rezultă din art.78 al Constituției combinat cu art.15 din Constituție. De asemenea, norma legală, fiind adoptată cu respectarea termenului stipulat de art.90 alin.(4) din Constituție, este o expresie a voinței deputaților, care dețin mandatul reprezentativ al poporului, prin care fapt corespunde și cu prevederile art.2 combinat cu art. 68 din Constituție.

51. Astfel, prevederile art.5 alin.(6) din Legea nr.1234 sunt conforme cu articolele 2, 78 combinate cu articolele 15 și 68 din Constituție.

b) desfășurarea alegerilor ordinare pentru funcția de Președinte

52. În sesizare se contestă constituționalitatea prevederilor art.6 alin.(2) - (4) din Legea nr.1234, ce reglementează:

„(2) Ședința publică specială a Parlamentului pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova, precum și alegerile prezidențiale propriu-zise se consideră valide dacă la ele au participat cel puțin trei cincimi din numărul deputaților aleși (61 de deputați).

(3) În sensul prezentei legi, prin alegeri prezidențiale propriu-zise se înțelege înregistrarea prezenței deputaților la ședința publică specială, primirea buletinului de vot, votarea în modul stabilit de comisia specială.

(4) Dacă la alegerea Președintelui Republicii Moldova au participat mai puțin de trei cincimi din numărul deputaților aleși, se consideră că alegerile nu au avut loc, iar Parlamentul va stabili, în cel mult 30 de zile, o nouă dată a alegerilor.”

53. Curtea Constituțională constată că prevederile art.6 alin.(2) - (4) din Legea nr.1234 derivă din prevederile art.78 din Constituție și Hotărîrea Curții Constituționale nr.45 din 18.12.2000 privind interpretarea alin.(3) și alin.(5) art.78 din Constituție, în care s-a subliniat următoarele:

„Analiza logico-gramaticală a textului art.78 alin. (3) din Constituție permite să se conchidă că numărul (cvorumul) deputaților care trebuie să participe la lucrările ședinței publice speciale pentru alegerea șefului statului și la alegerile propriu-zise nu poate fi mai mic decât numărul minim de voturi stabilit pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova. În caz contrar, asemenea situație ar atrage nevalabilitatea ședinței publice speciale a Parlamentului cu consecințele respective pentru alegerile prezidențiale. Este de remarcat că această clauză constituțională este obligatorie și în cazul alegerilor prezidențiale repetate.”

54. Dezvoltînd prin legea organică prevederile art.78 din Constituție, Parlamentul a utilizat termeni din hotărîrea Curții, precum „alegeri propriu-zise”, „alegeri valide”. Termenii în cauză, care au servit pentru autorul sesizării ca alegeri de neconstituționalitate, se utilizează în procedurile electorale. În acest context, ținînd cont de concluziile expuse în §§38 - 42, Curtea constată că sediul unor proceduri detaliate, aplicate la alegerea Președintelui, poate fi numai legea organică.

55. Reiterînd practica sa anterioară, Curtea reține că norma legală, care impune participarea la scrutinul prezidențial a cel puțin 3/5 din numărul deputaților aleși, are ca rațiune excluderea posibilității provocării artificiale a alegerilor anticipate și îi obligă pe deputați, care se află în serviciul poporului, să respecte normele de procedură prevăzute de art.78 din Constituție.

56. Curtea reține că prevederile contestate ale art.6 alin.(2) din Legea nr.1234, care stipulează participarea a cel puțin 61 de deputați la ședința de alegere a Președintelui Republicii Moldova, sunt în concordanță cu normele constituționale și Hotărîrea Curții Constituționale nr.45 din 18.12.2000 privind interpretarea alin.(3) și alin.(5) art.78 din Constituție.

57. Pentru considerentele expuse, Curtea apreciază că prevederile art.6 alin. (2) - (4) din Legea nr.1234 nu depășesc limitele impuse de art.78 din Constituție, în special de alin.(6).

58. Cu referire la dreptul Parlamentului de a dezvolta prin lege organică norma constituțională, Curtea reiterează concluziile expuse în §§38 - 42 și constată că prevederile art.6 alin. (2) - (4) din Legea nr.1234 sunt în concordanță cu art.135 alin.(1) lit.(b) din Constituție.

c) amînarea ședinței publice speciale

59. În sesizare se contestă parțial prevederile art.9 alin.(7) din Legea nr.1234:

„În cazul apariției unor circumstanțe obiective, cum sînt decesul, boala, imposibilitatea obiectivă de a participa la ședința publică specială a

oricăruia dintre candidați sau dintre deputați, dacă desfășurarea alegerilor devine imposibilă în absența acestora, precum și în cazul altor impedimente ce fac imposibilă desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, Parlamentul, la propunerea comisiei speciale, poate amâna ședința publică specială, stabilind o nouă dată pentru desfășurarea acesteia”.

60. Art.9 alin.(7) din Legea nr.1234 prevede circumstanțele obiective în care Parlamentul poate amâna ședința publică specială de alegere a Președintelui, acestea fiind: decesul, boala, imposibilitatea obiectivă a oricăruia dintre candidați sau dintre deputați de a participa la ședință. Șirul acestor circumstanțe nu este exhaustiv, legea stipulând adăugător „*precum și în cazul altor impedimente ce fac imposibilă desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova*”.

61. Curtea reține că stabilirea circumstanțelor în care poate fi amânată ședința specială pentru alegerea Președintelui reprezintă dreptul discreționar al legislatorului. În același timp, Curtea observă că nereglementarea exhaustivă a acestor circumstanțe (impedimente) face posibilă eschivarea deputaților de la onorarea obligației care le revine, obstrucționarea și amânarea procedurii de alegere a șefului statului pentru un termen nedeterminat. Curtea consideră că Parlamentul trebuie să concretizeze care sunt impedimentele ce fac imposibilă desfășurarea scrutinului prezidențial. În redacția actuală norma contestată vine în contradicție cu cerințele de calitate ale normei de drept, încalcând astfel art.23 din Constituție.

62. Referindu-se la calitatea normei de drept, în Hotărîrea nr.26 din 23.11.2010 Curtea a statuat:

“Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție.”

63. Avînd în vedere că vizează în special proceduri referitoare la tehnica guvernării, norma contestată nu corespunde nu numai art.23 din Constituție, dar și principiilor statului de drept, consacrate de art.1 alin.(3) din Constituție.

64. Astfel, Curtea apreciază că sintagma „precum și în cazul altor impedimente ce fac imposibilă desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova” încalcă principiul clarității legii,

deoarece permite deputaților să interpreteze norma legală după bunul lor plac și să întârzie desfășurarea procedurii de alegere a Președintelui.

65. În acest sens este elocventă și jurisprudența CtEDO, conform căreia „legea trebuie să fie accesibilă persoanei în cauză și să fie previzibilă sub aspectul consecințelor sale” (a se vedea și Hotărîrea Amann împotriva Elveției, alin.50). În sensul Convenției, o normă juridică trebuie să îndeplinească două condiții suplimentare: să fie accesibilă oricărei persoane, lucru care se realizează, de regulă, prin publicare; să fie enunțată cu claritate, astfel încât orice persoană să poată, în mod rezonabil, să își conformeze conduita cunoscînd consecințele juridice ale faptelor sale. Această ultimă condiție nu este îndeplinită, spre exemplu, atunci cînd norma legală nu prevede cu suficientă claritate condițiile în care autoritățile statale pot să ia o anumită măsură, precum și mijloacele de verificare a îndeplinirii condițiilor. În lipsa unor garanții procedurale, simpla existență fizică a normei legale nu este suficientă pentru a fi calificată drept lege, în sensul Convenției.

66. Curtea conchide că textul „precum și în cazul altor impedimente ce fac imposibilă desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova” din art.9 alin.(7) din Legea nr.1234 contravine art.1 alin.(3), art.23 și art.78 din Constituție, depășind limitele constituționale privind procedura de alegere a Președintelui.

d) termenul rezonabil pentru dizolvarea Parlamentului

67. Potrivit prevederilor contestate ale art.10 alin.(3) din Legea nr.1234:

„(3) [...] Următoarea dizolvare a Parlamentului va avea loc într-un termen rezonabil, după expirarea unui an de la data ultimei dizolvări.”

68. Curtea reține că, potrivit art.10 alin.(3) din Legea nr.1234, Președintele țării nu are doar dreptul, dar are și obligația de a dizolva Parlamentul într-un termen rezonabil, după un an de la ultima dizolvare. Sintagma „termen rezonabil”, în contextul dat, este utilizată cu scopul de a nu impune autorității publice limite disproporționate pentru desfășurarea unor proceduri, care apriori, în unele situații concrete, sunt imposibil de realizat.

69. Curtea menționează că „termenul rezonabil” reprezintă o perioadă de timp obiectiv necesară pentru efectuarea unei proceduri (acțiuni). Legiuitorul constituent a preferat fie să concretizeze termenul de exercitare a procedurii constituționale (de ex., art. 98 al Constituției), fie să lase acest drept la latitudinea legislatorului (art.86 din Constituție). Avînd în vedere diversitatea aspectelor vieții sociale și multitudinea circumstanțelor, Curtea Constituțională consideră inoportună concretizarea termenului în toate cazurile referitoare la exercitarea procedurilor constituționale. Organul decizional trebuie să dispună de o anumită marjă de apreciere și de

flexibilitate la stabilirea termenului de exercitare a procedurilor constituționale. Prin urmare, în situațiile când sunt posibile mai multe soluții, Curtea Constituțională recunoaște că prevederile care conferă autorităților publice dreptul de a opera în actele normative cu „termenul rezonabil” pentru efectuarea unor acțiuni se plasează în câmpul constituțional.

70. În acest context, Curtea Constituțională reține că un impact asupra stabilirii termenului rezonabil îl pot avea și situațiile excepționale, precum pericolul de război, catastrofele, calamitățile naturale la scară națională ș.a., ce fac imposibilă desfășurarea unor astfel de proceduri.

71. Curtea subliniază că, atunci când există divergențe cu privire la termenul rezonabil de desfășurare a unei proceduri (acțiuni), Președintele Republicii Moldova (ori altă autoritate publică vizată de actul normativ) este obligat să explice rațiunile extinderii termenului respectiv. Curtea Constituțională, în virtutea atribuției sale de garant al realizării principiului separației puterilor în stat și al responsabilității statului față de cetățean, va decide, în fiecare caz concret, dacă autoritățile publice centrale au respectat termenul rezonabil de exercitare a procedurilor constituționale.

72. Curtea reține că stabilirea termenului rezonabil pentru dizolvarea Parlamentului revine Președintelui în exercițiu. În sensul alin.(5) art.78 combinat cu alin.(3) art.85 din Constituție, procedura de dizolvare a Parlamentului, precedată de o altă dizolvare, poate fi realizată de Președintele în exercițiu cu condiția că: 1) au fost desfășurate alegerile repetate și șeful statului n-a fost ales și 2) a expirat un an de la ultima dizolvare.

73. Astfel, în sensul alin.(5) art.78 combinat cu alin.(3) art.85 din Constituție, procedura de dizolvare a Parlamentului, în cazul survenirii circumstanțelor stabilite de Constituție, poate fi **inițiată** de Președintele în exercițiu și înainte de a se împlini un an de la ultima dizolvare, deoarece această procedură necesită timp, presupune avizul obligatoriu al Curții Constituționale ș.a. Principala condiție, conform rigorilor constituționale, este că dizolvarea Parlamentului se poate produce doar după expirarea unui an de la ultima dizolvare.

74. Raportînd prevederile art.10 alin.(3) din Legea nr.1234 la prevederile art.1 alin.(3) din Constituție, Curtea constată că principiul supremației Constituției și al dominației legii nu impune stabilirea cu precizie prin lege a termenului desfășurării oricărei acțiuni umane. Într-un stat de drept orice autoritate publică trebuie să dispună, în limitele legii, de o anumită marjă de apreciere, care i-ar permite să țină cont de situațiile obiective din societate pentru desfășurarea procedurilor prevăzute de Legea Supremă și să excludă orice acțiune săvîrșită cu rea-voință.

75. În baza celor expuse, Curtea constată că prevederile art.10 alin.(3) din Legea nr.1234 corespund art.1 alin.(3) din Constituție și nu depășesc limitele impuse de alin.(5) art.78 combinat cu alin.(3) art.85 din Constituție.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit. a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E :

1. *Se recunosc constituționale* prevederile articolului 5 alineatul (6), articolului 6 alineatele (2), (3) și (4) și articolului 10 alineatul (3) din Legea nr.1234-XIV din 22.09.2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova.

2. *Se declară neconstituțională* sintagma „precum și în cazul altor impedimente ce fac imposibilă desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova” din articolul 9 alineatul (7) al Legii nr.1234-XIV din 22.09.2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova.

3. *Se sistează procesul* pentru controlul constituționalității articolului 9 alineatul (1) din Legea nr.1234-XIV din 22.09.2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova.

4. Prezenta hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în „*Monitorul Oficial al Republicii Moldova*”.

Președinte

Alexandru TĂNASE

*Chișinău,
24 mai 2012, HCC nr. 7
Dosarul nr.1a/2012*

OPINIA PARȚIAL SEPARATĂ A JUDECĂTORULUI A. TĂNASE

1. Sunt de acord, de principiu, cu recunoașterea constituționalității unor norme din Legea nr.1234-XIV din 22 septembrie 2000 cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova. Fiind vorba despre o opinie concurentă în această parte, nu voi relua argumentele și explicațiile din considerentele hotărârii decât în măsura în care este absolut necesar.

2. Nu am votat, precum colegii mei, pentru soluția pronunțată de Curtea Constituțională în prezenta cauză, în sensul constatării neconstituționalității sintagmei „*precum și în cazul altor impedimente ce fac imposibilă desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova*”, deoarece consider că alineatul (7) al articolului 9 din lege nu contravine nici unei prevederi constituționale.

3. Declarația neconstituționalității sintagmei contestate de la alineatul (7) al articolului 9 din lege a fost, în esență, motivată în felul următor:

„64. [...] Curtea apreciază că sintagma “precum și în cazul altor impedimente ce fac imposibilă desfășurarea alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova” încalcă **principiul clarității legii**, deoarece **permite deputaților să interpreteze norma legală după bunul lor plac** și să întârzie desfășurarea procedurii de alegere a Președintelui”.

4. Curtea a constatat că sintagma contestată de la alineatul (7) al articolului 9 din lege contravine, astfel, articolului 23 din Constituție.

5. Potrivit articolului 23 din Constituție:

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul **publică și face accesibile** toate legile și alte acte normative.”

Din conținutul articolului 23 din Constituție, este evident că **accesibilitatea** legii presupune **publicarea ei în Monitorul Oficial**, în condițiile Legii nr.173-XIII din 6 iulie 1994 privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale, astfel încât să poată fi cunoscută de persoanele la care se referă.

De asemenea, așa cum rezultă din norma invocată, aceasta se referă la **drepturile și îndatoririle fundamentale**, după cum poate fi lesne dedus și din plasarea acestui articol în structura Constituției în **Titlul II**, intitulat „**Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale**”. Prin urmare, prevederile cuprinse în articolul 23 din Constituție nu se referă la procedura de desfășurare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova, decât, eventual, sub aspectul dreptului fundamental al persoanei de a alege și de a fi ales, care nu face obiectul prezentei spețe.

6. Constituția Republicii Moldova nu conține nici o normă referitoare la calitatea legii. Cu toate acestea, până în prezent, **Curtea Constituțională a recurs la efectuarea „testului de calitate a legii”, dar exclusiv în cazurile ce vizau protecția drepturilor și a libertăților fundamentale.** În lipsa unor reglementări constituționale exprese, Curtea a procedat la aplicarea directă a Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. Or, aplicarea directă a Convenției Europene este în deplină concordanță cu prevederile articolului 4 alin. (1) din Constituție.

7. Anume articolul 4 alin. (1) din Constituție oferă Curții Constituționale competența de a interpreta și a aplica dispozițiile constituționale în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. **Pornind de la acest raționament, consider că o normă poate fi declarată neconstituțională ca rezultat al efectuării „testului de calitate a legii” doar în materia drepturilor omului.** Practica anterioară a Curții Constituționale vine să confirme acest punct de vedere. Curtea Constituțională a Republicii Moldova a efectuat testul calității legii în Hotărârea nr.15 din 13 septembrie 2011 privind controlul constituționalității articolului 18 alin.(3) din Legea nr.152-XVI din 8 iunie 2006 privind Institutul Național al Justiției, vizând protecția dreptului fundamental la proprietate.

8. În mod incontestabil, calitatea legii este un deziderat pentru orice normă juridică. În acest sens, **Curtea Constituțională are la îndemână instrumentul adreselor**, prevăzut de articolele 28¹ alin. (4) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 79 din Codul Jurisdicției Constituționale. Consider că, prin hotărârea dată, Curtea a deviat neîntemeiat de la practica sa constantă de a se limita la semnalarea, prin intermediul adreselor, a lacunele legislative constatate, în vederea clarificării normelor în cauză. În sensul arătat, există deja o bogată jurisprudența a Curții Constituționale (a se vedea hotărârile nr.2 din 8 februarie 2011, nr.11 din 31 mai 2011, nr.14 din 7 iulie 2011, nr. 15 din 13 septembrie 2011, nr.18 din 4 octombrie 2011, nr.25 din 8 decembrie 2011, nr.28 din 22 decembrie 2011, nr.17 din 12 iulie 2010, nr.22 din 23 septembrie 2010, nr.29 din 21 decembrie 2010, nr.30 din 23 decembrie 2010 etc.).

Fiind, în principiu, de acord cu o asemenea practică, în opinia mea, **în cazul de față, aplicarea testului calității legii nu este posibilă, deoarece norma contestată nu se referă la un drept fundamental, ci la procedura de alegere a unui demnitar.**

9. **În prezenta cauză, pentru prima dată, Curtea Constituțională a declarat neconstituțională o normă legală doar pentru necorespunderea acesteia testului de calitate a legii, fără raportare la un drept fundamental afectat.**

10. În viziunea mea, **Curtea a dat o valență eronată testului calității legii** și jurisprudenței Curții Europene privind accesibilitatea și previzibilitatea legii.

Este unanim acceptat că sensul jurisprudenței Curții Europene privind testul calității legii vizează **imixtiunile** autorităților publice în exercitarea **drepturilor și libertăților fundamentale**. Astfel, orice imixtiune trebuie să fie reglementată de lege, iar legea care autorizează imixtiunea trebuie să fie clară, accesibilă și previzibilă.

În acest sens, claritatea legii se exprimă printr-un grad suficient de exactitate a prevederilor respective, adică legea trebuie să conțină **măsuri de protecție a individului contra acțiunilor arbitrare ale autorităților publice**.

Pentru a satisface exigența previzibilității prevederilor legale, legea trebuie să fie redactată în termeni suficient de clari și preciși, care să permită **corelarea acțiunilor autorităților publice** cu exigențele legii și să definească în mod clar **domeniul conduitei interzise și consecințele nerespectării** normei legale.

11. În speță, însă, testul calității legii a fost aplicat unei norme ce vizează procedura alegerii Președintelui, și nu drepturi sau libertăți fundamentale, or, **atribuția deputaților de a alege Președintele nu face parte din categoria „drepturilor și îndatoririlor fundamentale”** și, prin urmare, nu poate fi înțeleasă, interpretată și aplicată în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția Europeană, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte sau cu jurisprudența Curții Europene.

12. Pentru considerentele menționate, aplicarea articolului 23 din Constituție în prezenta cauză este **lipsită de fundament juridic**.

13. În concluzie, modul în care a fost aplicat articolul 23 din Constituție riscă să inducă ideea greșită că toate normele legale, care au sintagma “alte cazuri...” și nu conțin enumerări exhaustive, nu respectă principiul clarității legii și sunt pasibile de a fi declarate neconstituționale exclusiv pe baza acestui considerent decisiv. Consider că această abordare este nu numai inacceptabilă, dar și periculoasă, deoarece **presupune posibilitatea unei intervenții arbitrare a autorității de jurisdicție constituțională în sfera de reglementare a puterii legislative**.

14. În altă ordine de idei, consider că **esența sesizării deputatului M. Godea constă în posibilitățile, create prin modificările operate în Legea nr. 1234-XIV din 22 septembrie 2000, de tergiversare inadmisibilă a procedurilor de alegere a șefului statului**.

Deși, pe de o parte, privite separat și fragmentar, toate modificările operate aparent nu contravin prevederilor constituționale, pe de altă parte, luate în totalitate și **practica aplicării lor au generat o deviere**

semnificativă de la spiritul normei constituționale aplicabile procedurii de alegere a șefului statului.

15. În contextul dat, consider că problema-cheie ce permite tergiversarea procedurilor de alegere a Președintelui nu rezidă în normele contestate de deputatul M. Godea, ci în **Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 8 februarie 2011 privind interpretarea art.90 alin.(4) din Constituția Republicii Moldova**, care a lăsat la discreția Parlamentului stabilirea termenului în care Parlamentul nou-constituit urmează să desfășoare procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova în cazul instituirii interimatului și al interimatului succesiv.

Din moment ce articolul 90 alin. (4) din Constituție prevede că „*în termen de 2 luni de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova, se vor organiza, în conformitate cu legea, alegeri pentru un nou Președinte*”, lăsarea la discreția Parlamentului a reglementării termenului de desfășurare a procedurii de alegere a Președintelui în cazul instituirii interimatului și interimatului succesiv, termen care nu a fost stabilit până în prezent, în fapt **permite amânarea pentru o perioadă nedeterminată de timp a desfășurării alegerilor**.

În confirmarea acestei concluzii vine situația în care, deși alegerile parlamentare au avut loc la 28 noiembrie 2010, iar interimatul funcției de Președinte a fost instituit la 28 decembrie 2010, alegerile prezidențiale s-au desfășurat abia în luna martie 2012, deci la o distanță de peste un an și jumătate de la data alegerii Parlamentului, interval în care s-a produs contopirea funcției de Președinte al Parlamentului, exponent al puterii legislative, și cea de Președinte al statului, în principiu parte a puterii executive, pentru o perioadă semnificativă de timp.

Astfel, în fapt, interpretarea aplicabilității articolului 90 alin.(4) din Constituție, operată în Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 8 februarie 2011, a permis ca alegerile prezidențiale să nu fie desfășurate în termenul de 2 luni, prevăzut de Constituție.

Consider că, **pentru a rezolva definitiv această problemă, este necesară revizuirea Hotărârii Curții Constituționale nr.2 din 8 februarie 2011, iar Parlamentul să adopte o nouă lege cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova, care să țină cont de constatările Curții Constituționale, de spiritul și principiile enunțate în articolul 78 din Constituție**, ce ar permite evitarea unor derapaje, de genul perpetuării unor situații care prin natura lor trebuie să fie limitate, așa cum este interimatul.